

УДК 654.197:7:316.77

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/98-2-17>**Світлана ПОРОЖНА,***orcid.org/0009-0004-3892-2307*

аспірант, викладач кафедри кіно- і телемистецтва

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна) Lanaporozhnaj@knu.ua**КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ КОНТЕНТ НА УКРАЇНСЬКОМУ ТЕЛЕБАЧЕННІ:
ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

В умовах воєнної агресії та глобальної конкуренції за увагу глядача культурно-мистецький контент набуває особливої ваги як елемент гуманітарної безпеки, засіб формування колективної пам'яті, репрезентації національної ідентичності та підтримки творчих практик. Метою статті є комплексний аналіз динаміки культурно-мистецького контенту на українському телебаченні, визначення його функціонально-ціннісного навантаження та окреслення напрямів стратегічного зміцнення культурного сегмента в умовах медіа-конвергенції та цифрової трансформації. Методологічну основу дослідження складають системний і контент-аналіз, порівняльний медіа-моніторинг рейтингів телеперегляду, інструменти структурно-функціонального підходу, а також елементи медіалогічного та культурологічного аналізу. Емпіричну базу становлять показники телеперегляду за квітень–серпень 2025 року, контентні характеристики флагманських культурних телепроектів та дані про зміни у структурі телекористування, зокрема розвиток FAST-форматів. Результати дослідження засвідчують, що попри домінування новинних і розважальних жанрів, культурно-орієнтовані програми формують стійкі смислові ядра телепростору: суспільне мовлення забезпечує функцію культурної пам'яті та інтелектуального дискурсу; національні талант-та музичні шоу виконують роль масового культурного комунікатора; документалістика й історичні цикли відновлюють історичну тяглість та зміцнюють ідентифікаційні практики. Встановлено тенденцію зростання запиту на змістовність, фрагментовані тематичні формати та мультиплатформність споживання контенту. Запропоновано комплекс стратегічних рішень для посилення культурного мовлення: створення конкурсних державних інструментів підтримки, розвитку coproduction-моделей, впровадження культурних квот у прайм-тайм, запуск тематичного FAST-каналу української культури, формування відкритого відеоархіву культурного контенту та розвиток освітніх програм для продюсерів і режисерів документалістики. Наукова новизна полягає у комплексному поєднанні рейтингового аналізу телеперегляду, контент-аналізу програм і цифрових моделей дистрибуції для виявлення трансформацій культурно-мистецького телемовлення України в умовах воєнного стану.

Ключові слова: *медіакультура; культурна пам'ять; гуманітарна стійкість; документалістика; суспільне мовлення; національна ідентичність.*

Svitlana POROZHNA,*orcid.org/0009-0004-3892-2307*

PhD, Lecturer at the Department of Film and Television Arts

Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Kyiv, Ukraine) Lanaporozhnaj@knu.ua**CULTURAL AND ARTISTIC CONTENT ON UKRAINIAN TELEVISION:
TRENDS, CHALLENGES AND DEVELOPMENT PROSPECTS**

In the context of military aggression and global competition for viewer attention, cultural and artistic television content acquires exceptional importance as an instrument of humanitarian security, a means of preserving collective memory, representing national identity, and supporting creative practices. The purpose of this article is to provide a comprehensive analysis of the dynamics of cultural and artistic content on Ukrainian television, determine its functional and value-oriented role, and outline strategic directions for strengthening the cultural media segment under conditions of media convergence and digital transformation. The methodological framework of the study includes systemic and content analysis, comparative media monitoring of television audience ratings, tools of the structural-functional approach, and elements of media and cultural studies. The empirical basis comprises audience data for April–August 2025, content characteristics of flagship cultural television projects, and indicators of shifts in media consumption patterns, particularly the expansion of FAST-formats. The findings reveal that despite the dominance of news and entertainment genres, culturally-oriented programming forms stable semantic cores in the television space: public broadcasting ensures the preservation of cultural memory and the development of intellectual discourse; national talent and music shows act as mass cultural communicators; documentary and historical cycles restore cultural continuity and strengthen identity-building practices. The study confirms a growing demand for meaningful content, fragmented thematic formats, and

multi-platform consumption. A set of strategic solutions for strengthening cultural broadcasting is proposed, including the establishment of state grant mechanisms, development of co-production models, introduction of cultural programming quotas in prime-time slots, launch of a dedicated FAST channel of Ukrainian culture, creation of an open digital archive of cultural audiovisual heritage, and development of educational programmes for producers and documentary filmmakers.

Key words: *media culture; cultural memory; humanitarian resilience; documentary film; public broadcasting; national identity.*

Постановка проблеми. Сучасний український медіапростір переживає глибоку трансформацію, зумовлену поєднанням воєнних умов, інформаційних викликів та інтенсивного розвитку цифрових платформ. У такому середовищі телевізійний контент набуває функції не лише інструмента масової комунікації, а й механізму формування національної ідентичності, суспільної стійкості та культурної суб'єктності (Дуцик & Умланд, 2025). Особливої ваги набуває культурно-мистецьке мовлення, яке забезпечує збереження й осмислення історичної пам'яті, представлення культурних практик, підтримку творчого середовища та інтеграцію українського культурного нарративу у глобальний контекст (Литвиненко, 2025: 234). Разом із тим, аналіз ринку свідчить про обмежену присутність культурного контенту в телебаченні та високу конкуренцію з боку розважальних жанрів і цифрових платформ.

Аналіз досліджень. Сучасні наукові дослідження засвідчують посилення ролі культурно-мистецького контенту в українському медіапросторі як одного з ключових чинників формування гуманітарної стійкості та національної ідентичності в умовах воєнних викликів. Вихідною тезою дослідження О. Голіцина та В. Фролової є твердження про суттєву трансформацію структури медіаспоживання у воєнний період: автори наголошують, що аудиторія переорієнтовується на цифрові платформи, інформаційно-аналітичний контент і соціально значущі комунікації, унаслідок чого зростає запит на змістовно насичений культурний продукт (Голіцин & Фролова, 2023: 129). Така зміна, на думку дослідників, наділяє культурний контент додатковою суспільною функцією та актуалізує його гуманітарний потенціал. Проблему еволюції розважального сегмента українських медіа в проєкції на культурну складову розглядає М. Гармель, який виходить із тези про поступовий перехід від традиційних телевізійних форматів до мультимедійних продуктів, що інтегрують освітні й культурні елементи та активно використовують соціальні мережі як канали дистрибуції й взаємодії з аудиторією (Гармель, 2025: 94). Дослідник підкреслює, що такі трансформації сприяють розширенню культурного впливу медіа та зміні характеру комунікації з глядачем. Інший вимір сучасних

медіапроцесів акцентує М. Соклаков, який трактує соціальні медіа як простір зіткнення альтернативних ідентифікаційних нарративів і цифрового спротиву. У його дослідженні культурне виробництво в соціальних мережах постає як форма збереження локальної ідентичності та самовираження в умовах війни, що формує нові моделі культурної комунікації (Соклаков, 2024: 49).

Історичні та інституційні передумови розвитку культурно-мистецьких телепрограм ґрунтовно систематизує А. Литвиненко, доводячи, що сталість таких форматів визначається поєднанням фінансової підтримки, чіткої програмної стратегії та здатності адаптуватися до нових моделей дистрибуції (Литвиненко, 2025: 235). Також автор аналізує зростання інтересу суспільства до національного культурного контенту, підкреслюючи роль українських YouTube-каналів мистецького спрямування у зміцненні інформаційного фронту та розвитку контрпропагандистських практик (Литвиненко, 2023: 25). У ширшому культурному та медійному контексті трансформацію форм репрезентації української культури досліджують В. Ivanytska та співавтори, які фіксують зростання культурної різноманітності в сучасних медіа та еволюцію способів подачі контенту – від класичних освітніх сюжетів до гастрономічних образів, цифрових мемів і форматів культурної попкомунікації (Ivanytska et al., 2024). Такий підхід засвідчує розширення інструментарію культурної репрезентації в умовах цифрового середовища. Комплексний вплив правових і соціально-комунікаційних чинників на розвиток української медіасфери окреслено у дослідженні V. Georgiievska та колеґ, які наголошують на необхідності модернізації нормативного поля та підтримки соціально відповідального мовлення як передумови сталого розвитку культурно орієнтованого контенту (Georgiievska et al., 2023: 32).

Значення культурної дипломатії та креативних індустрій у формуванні міжнародної суб'єктності України розкриває Х. Плещан, розглядаючи творчі проєкти й діяльність української діаспори як ключові механізми культурного впливу та міжнародної комунікації (Плещан, 2023: 4). Регіональний вимір медіапроцесів представлений у дослідженні Т. Струтинської, яка підкреслює роль місцевого

телемовлення у висвітленні соціально-економічної проблематики війни та формуванні громадського діалогу на локальному рівні (Струтинська, 2024: 50). У контексті розвитку інноваційних медіапродуктів Н. Романюк акцентує на значенні маркетингової документації як інструменту ефективного управління культурними проектами та їх адаптації до конкурентних умов креативної економіки (Романюк, 2024: 55). Міжнародний культурний вимір доповнює дослідження А. Сендецького, у якому проаналізовано репрезентацію українського театрального середовища в польських медіа та наголошено на ролі культурного діалогу як інструмента формування позитивного образу України в європейському культурному просторі (Сендецький, 2024).

Теоретичні виміри втрати й відновлення культурної пам'яті в посттоталітарному суспільстві ґрунтовно осмислює О. Пухонська, розглядаючи феномен культурної амнезії як наслідок системного витіснення культурних кодів і підкреслюючи ключову роль медіа та культури у процесах реконструкції національної пам'яті (Пухонська, 2017). Проблематику формування медіакультури як чинника закріплення соціально значущих смислів аналізують О. Мітчук та І. Крупський, акцентуючи увагу на ролі символічних моделей, авторитетних культурних зразків і медіанаративів у стабілізації ціннісних орієнтирів сучасного інформаційного суспільства (Мітчук & Крупський, 2023). Жанрово-естетичні засади документального нарративу та його значення для формування цілісних культурних образів розкриває В. Бабенко, наголошуючи на потенціалі портретних і біографічних форматів як ефективних інструментів медіареєнзації культурної пам'яті (Бабенко, 2016). Таким чином, сучасний науковий дискурс підтверджує стратегічну роль культурно-мистецького контенту в українському медіапросторі, оскільки він забезпечує символічний суверенітет, підтримує культурну суб'єктність та сприяє формуванню стійких національних наративів в умовах війни й цифрової трансформації.

Попри значну кількість досліджень, присвячених культурній комунікації, медіакulturі та трансформації медіаспоживання, низка аспектів розвитку культурно-мистецького контенту на українському телебаченні залишається недостатньо вивченою. Насамперед у науковій літературі переважають роботи, що аналізують культурний контент у широкому медійному контексті або зосереджуються на цифрових платформах і соціальних мережах. Натомість специфіка функціонування культурно-мистецького сегмента саме

лінійного телебачення, його місце у структурі телеперегляду, жанрова структура культурних телепроектів та їх трансформація під впливом воєнних і цифрових змін досліджені фрагментарно. Крім того, недостатньо уваги приділено аналізу взаємодії традиційного телемовлення з новими моделями дистрибуції контенту, зокрема OTT-сервісами, FAST-платформами та відеосервісами соціальних медіа.

Мета статті – аналіз сучасного стану та трансформацій культурно-мистецького контенту на українському телебаченні в умовах воєнного часу та цифрової конвергенції медіа, а також визначення тенденцій його розвитку, проблем функціонування та перспектив удосконалення системи культурного мовлення. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження: 1) розкрити сутність і роль культурно-мистецького контенту в сучасному медіапросторі, зокрема його значення у формуванні національної ідентичності, культурної пам'яті та гуманітарної стійкості суспільства; 2) проаналізувати тенденції медіаспоживання та структуру телеперегляду в Україні, визначивши місце культурно-мистецького контенту у сучасному телепросторі та дослідивши основні формати культурних телепроектів; 3) виявити проблеми функціонування культурно-мистецького сегмента телебачення та обґрунтувати стратегічні напрями його розвитку в умовах воєнних трансформацій медіасередовища та цифрової конкуренції.

Виклад основного матеріалу. Культурно-мистецький телевізійний контент у науковій літературі розглядається як сукупність аудіовізуальних продуктів, спрямованих на репрезентацію та осмислення національної і світової культури через форми мистецької, історичної, музичної, літературної та документальної творчості (Ivanyska et al., 2024). До нього належать програми, що відтворюють мистецькі події, інтерпретують культурні процеси, популяризують українську спадщину, формують естетичний смак і стимулюють суспільний діалог щодо культурних цінностей. У сучасному медіапросторі цей сегмент охоплює як традиційні телевізійні формати – документальні фільми, культурно-аналітичні програми, музичні та театральні трансляції, історичні цикли, так і гібридні моделі, що поєднують розважальні та просвітницькі елементи (Гармель, 2025: 96).

Телебачення, як провідний канал масової комунікації, виконує важливу функцію формування національної ідентичності. Через репрезентацію історичних сюжетів, національних символів, культурних традицій і постатей телевізійний контент

впливає на колективну пам'ять і конструювання спільного культурного нарративу (Голіцин & Фролова, 2023: 130). Для України цей аспект набуває особливої ваги в умовах російсько-української війни, коли медіа стають інструментом захисту інформаційного суверенітету, протидії культурній агресії та зміцнення національної єдності (Литвиненко, 2025: 236). Крім того, культурно-мистецьке телемовлення виступає важливим елементом культурної дипломатії. Воно забезпечує представлення української культури на зовнішньому рівні, сприяє формуванню міжнародного іміджу держави, підтримує культурний діалог і демонструє цінності демократичного суспільства. В умовах глобальних трансформацій та цифрової конвергенції телевізійний контент, зокрема документальні цикли, фестивальні трансляції й міжнародні копродукції, стає платформою для промоції українського мистецького продукту на світовій арені (Плецан, 2023: 13). Тож культурно-мистецький контент на українському телебаченні виконує системоутворюючу роль у формуванні національної пам'яті, ідентичності та культурного капіталу суспільства, забезпечуючи інтеграцію культурних смислів у медіапростір і підтримуючи стійкість культурної екосистеми держави.

У структурі українського телепростору інформаційний сегмент зберігає стратегічне значення, особливо в умовах воєнної агресії, коли оперативність, аналітичність та фактологічність новин стають ключовими елементами інформаційної безпеки. Зростання частки новин у 2025 році підтверджує стійкий суспільний запит на достовірну публічну інформацію (BigDataUA). Водночас дані Gradus Research (жовтень 2024 року) засвідчують суттєву зміну медіаповедінки: вперше за роки війни розважальний контент випередив новинний (79 % проти 68 %), тоді як музичні (63 %) і документальні формати (54 %) демонструють стабільну популярність (Gradus Research).

Споживання новин значною мірою перемістилося у цифровий сегмент – Telegram та інші месенджери (75 %), соціальні мережі (56 %) і відеоплатформи (51 %). Розважальний контент домінує на YouTube та суміжних сервісах (63 %), що характерно для молодшої аудиторії. Такі зсуви відображають ефект *news fatigue* та потребу в емоційній регенерації, однак в українському контексті новинна активність не знижується, а переходить у формат оперативних цифрових оновлень, поєднуючись із зростанням запиту на культурно-рефлексивний контент. Це формує гібридну модель медіаспоживання, де швидкі комунікаційні канали співіснують із зростаючим інтересом до

документалістики, музичних і освітніх форматів, що підсилює роль телебачення як інструмента гуманітарної стійкості та збереження культурної спадщини. Паралельно телемедіапростір інтегрується у глобальні цифрові моделі: сегмент FAST-телебачення – безкоштовного тематичного перегляду через OTT-платформи, SMART-TV та мобільні застосунки – демонструє стрімку динаміку (BigDataUA) – рис. 1.

Загалом тенденції телеперегляду у квітні–серпні 2025 року демонструють системну зміну медіаспоживання в Україні, зумовлену воєнними трансформаціями та розвитком цифрових платформ. FAST-канали поступово формують нову модель доступу до контенту, конкуруючи з лінійним мовленням завдяки безкоштовності, тематичній спеціалізації та інтеграції в OTT-сервіси й SMART-TV. Їх зростання відображає запит аудиторії на структурований і водночас персоналізований перегляд, який поєднує переваги телебачення та гнучкість онлайн-середовища.

На цьому тлі розважальний сегмент демонструє зниження частки, що зумовлено зміною пріоритетів аудиторії, посиленням інформаційної функції медіа в умовах воєнної загрози та конкуренцією з боку онлайн-сервісів і короткоформатних відеоплатформ. Зміцнення позицій інформаційного сегмента підтверджує стійкий запит на оперативні факти, аналітику та суспільно важливий контент, необхідний для формування громадянської позиції та підтримання інформаційної безпеки. Попри стабільний інтерес до пізнавальних форматів, культурно-мистецький контент залишається інтегрованим переважно в освітні й документальні напрями та характеризується низькою питомою вагою у загальному телепросторі. Це свідчить про обмежені можливості доступу глядачів до культурного продукту в межах традиційного мовлення й актуалізує потребу державної та інституційної підтримки культурного виробництва, розвитку суспільного мовника та пошуку нових дистрибуційних моделей. Узагальнена динаміка груп каналів подана на рис. 2, що дозволяє візуалізувати основні зрушення та конкретизувати роль культурно-мистецького сегменту в сучасній телемедійній екосистемі України.

Аналіз динаміки каналів загального телеперегляду свідчить про відчутні структурні трансформації українського телепростору у квітні–серпні 2025 року. Попри формальне збереження лідерства основних медіабрендів, простежується поступове зниження частки універсально-розважальних мовників (СТБ, Новий, 1+1 Україна), що зумовлено зміною глядацьких стратегій у бік інформаційної

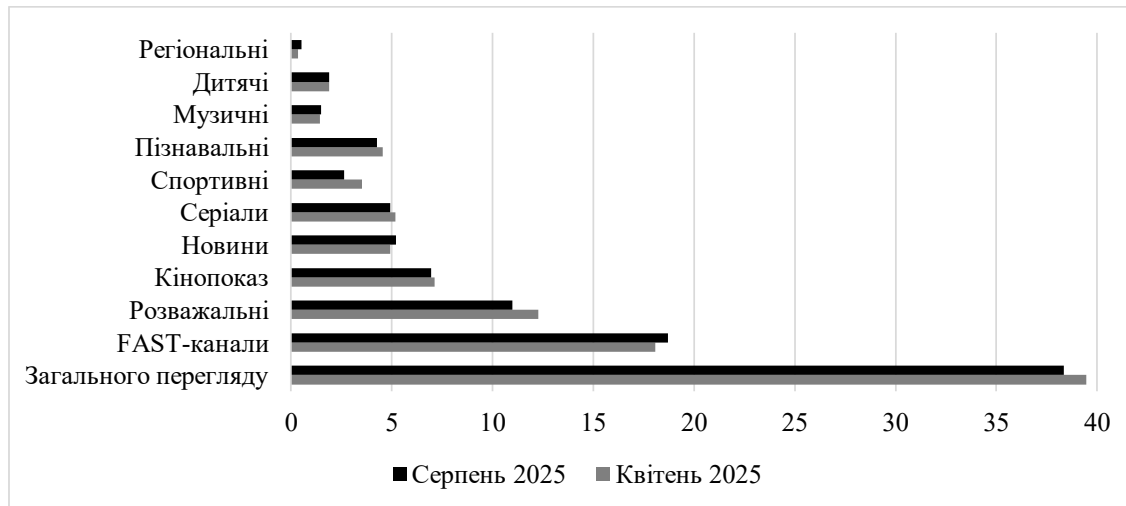

Рис. 1. Динаміка груп каналів (Shr%)

Джерело: побудовано за (BigDataUA), (Gradus Research), (BigDataUA)

насиченості, посиленням конкуренції цифрових платформ та розширенням FAST-сегмента. Така динаміка відображає переорієнтацію аудиторії на тематичний, фрагментований і персоналізований контент. Паралельно зміцнюють свої позиції інформаційні мовники – насамперед 1+1 Марафон та ICTV що свідчить про сталий суспільний запит на оперативну інформацію, фактологічний аналіз і підвищення інформаційної безпеки в умовах війни. Стабільні показники НТН та Інтера, а також помірні коливання аудиторій K1 і K2 вказують на наявність сегмента глядачів, орієнтованих на традиційну модель телевізійного перегляду та універсальний контент.

Проте такі канали вже не визначають логіку телеринку, поступаючись місцем гібридним моделям споживання, у яких лінійне телебачення інтегрується з OTT-платформами, соціальними мережами та FAST-форматами. Отже, універсальний сегмент телеринку демонструє зміщення у бік інформаційно орієнтованих форматів і мультиплатформних стратегій, тоді як розважальні канали втрачають частку через конкуренцію з цифровими відеосервісами та зростання попиту на тематичний, змістовний і гнучко доступний контент. Узагальнення динаміки розважального сегмента, який формує ядро культурно-мистецької пропозиції телебачення, представлено на

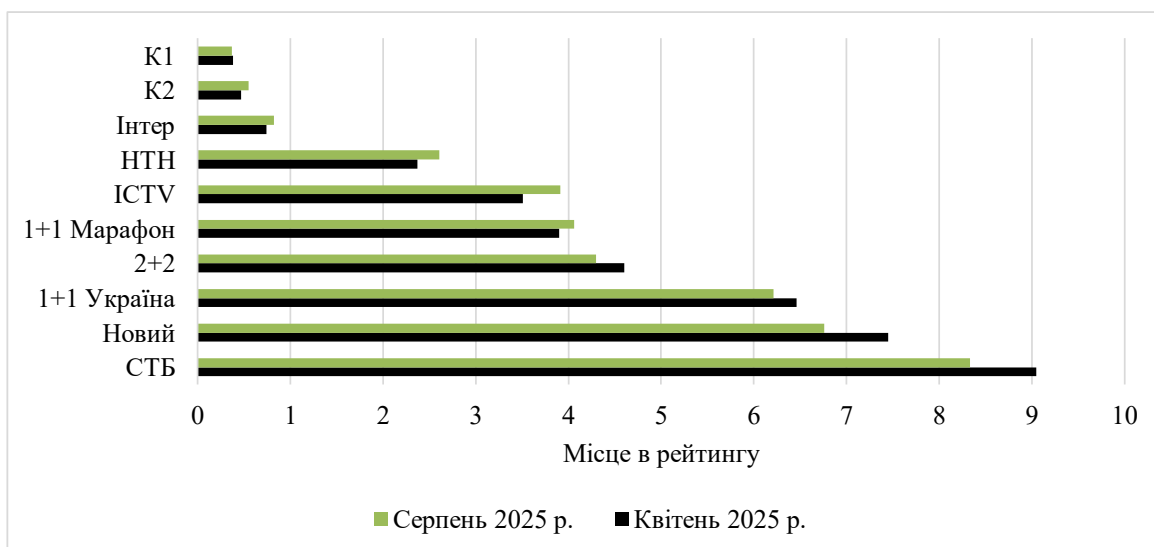

Рис. 2. Канали загального перегляду: топ-10

Джерело: побудовано за (BigDataUA), (Gradus Research), (BigDataUA)

рис. 3. Об'єднаний аналіз розважального та пізнавально-культурного сегментів засвідчує помітне зміщення глядацьких преференцій у квітні–серпні 2025 року. Найбільш відчутне падіння в розважальному кластері спостерігається на ICTV2, що відображає перехід аудиторії до digital-форматів, FAST-каналів та інформаційного контенту.

Натомість ТЕТ демонструє стабільну позитивну динаміку завдяки адаптації до молодіжних трендів та гнучкості програмної сітки, тоді як інші розважальні мовники фіксують стабілізацію на нижчих показниках або плавне зниження. Пізнавально-культурні канали зберігають відносну рівновагу, хоча їхня частка лишається мінімальною; однак саме це свідчить про високий потенціал тематичного контенту, що відповідає запиту на історичні, документальні та культурні фор-

мати, пов'язані з ідентичністю та колективною пам'яттю.

Загальна динаміка обох сегментів підтверджує: універсальні розважальні моделі поступово втрачають домінування, тоді як змістовний, тематичний та культурно орієнтований контент посилює присутність у медіаспоживанні, виконуючи функції емоційної підтримки, просвітництва та гуманітарної стійкості.

Для подальшого аналізу структурних змін доцільним є контентно-орієнтоване вивчення ключових культурно-мистецьких телепроектів, систематизованих у табл. 1.

Як свідчать наведені дані, суспільне мовлення зосереджене насамперед на аналітично-просвітницькій та архівній функціях. Так, проект «Культура Live» виконує роль платформи фахо-

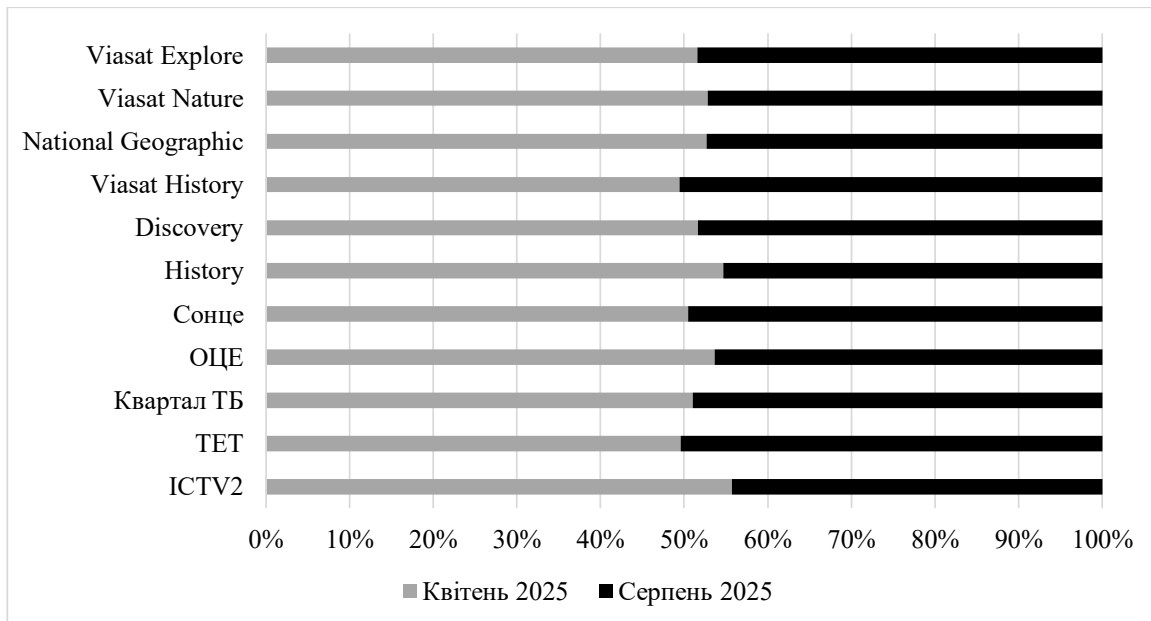

Рис. 3. Динаміка частки перегляду розважальних, пізнавальних та культурних каналів в Україні (Shr%, квітень–серпень 2025)

Джерело: (BigDataUA), (Gradus Research), (BigDataUA)

Таблиця 1

Порівняльний аналіз культурно-мистецьких телепроектів в Україні

Проект	Жанр / формат	Змістові маркери	Аудиторія та охоплення	Культурна функція / результат
Суспільне мовлення				
<i>Культура Live</i>	Культурно-аналітичний, освітній, інтерв'ю	актуальні мистецькі події, театральні та музичні прем'єри, авторські інтерпретації, експертність	інтелектуальна й освітня аудиторія, культурні спільноти, молодь гуманітарного спрямування	архівування сучасного мистецького процесу, збереження культурної пам'яті, формування критичного дискурсу

Продовження таблиці 1

Проект	Жанр / формат	Змістові маркери	Аудиторія та охоплення	Культурна функція / результат
<i>Документальні спец-проекти Суспільного</i>	Докумен-талістика, історичні цикли	наратив війни, персоналії митців, культурні інституції, усна історія	широка нац. аудиторія + digital-дистрибуція	національна пам'ять, героїзація культурного спротиву, просвітницька місія
Музично-культурні шоу				
<i>Голос країни</i>	Музичне шоу, лайв-перформанси	українська музика, авторські пісні, соціальні історії учасників, символічний капітал суддів	масова аудиторія, молодь, цифрова аудиторія YouTube/соцмереж	популяризація української музики, культурна мобілізація, емоційна згуртованість, медійний культурний ліфт
<i>Україна має талант</i>	Таланти, національний шоу-кейс	регіональна культурна мапа, різні мистецькі жанри, аматорський і професійний рівень	загально-національна сімейна аудиторія	репрезентація регіональної культурності, відкриття нових творчих імен, підсилення культурної суб'єктності громад
Документальні та історичні цикли				
<i>Наші 30-ті (формат-аналог)</i>	Докумен-талістика, історична аналітика	міжвоєнний контекст, культурні персоналії, українські модерністи, національна драматургія історії	освічена аудиторія, студенти, історична спільнота	відновлення історичної тяглості, подолання культурних провалів, формування історичної відповідальності
<i>Історична правда (аналог)</i>	Аналітична історична програма	персоналії, історичні реконструкції, інтерв'ю з істориками	телеаудиторія + онлайн	інституціоналізація історичної пам'яті, популяризація науки, зміцнення ментальної автономії України

Джерело: побудовано автором

вої культурної комунікації, поєднуючи інтерв'ю з митцями, експертні коментарі та рефлексію актуальних мистецьких подій. Його значення полягає не лише в інформуванні, а й у фіксації сучасного культурного процесу, що формує довготривалу культурну пам'ять і підтримує критичний дискурс у гуманітарному середовищі. Документальні спецпроекти Суспільного, присвячені війні, персоналіям митців і культурним інституціям, посилюють цю функцію, транслюючи національний наратив через призму культурного спротиву та історичної відповідальності.

Водночас комерційні загальнонаціональні канали реалізують іншу модель культурної репрезентації, інтегруючи мистецькі елементи у масові розважальні формати. Музичні та талант-шоу («Голос країни», «Україна має талант») поєднують емоційну залученість із популяризацією української музики, регіональної культурної різноманітності та нових творчих імен. Завдяки широкому телевізійному та цифровому охопленню ці проекти виконують функцію культурної мобілізації, формують емоційну згуртованість аудиторії та

слугують своєрідним «культурним ліфтом» для митців, розширюючи межі сприйняття національної культури.

Окрему групу становлять документальні й історичні цикли, які орієнтовані на інтелектуальну аудиторію та виконують функцію відновлення історичної тяглості. Програми на зразок «Наші 30-ті» чи «Історична правда» забезпечують осмислення складних історичних періодів, актуалізують постаті українських культурних діячів і сприяють інституціоналізації історичної пам'яті через популяризацію наукового знання в доступному телевізійному форматі.

Загалом результати порівняльного аналізу підтверджують, що культурно-мистецький сегмент, попри обмежену частку в загальному телеперегляді, виконує системоутворюючу функцію. Він забезпечує збереження культурної пам'яті, формування колективної ідентичності та підтримку творчого середовища, поєднуючи різні моделі впливу – від аналітичної та просвітницької до емоційно-мобілізаційної. Така багаторівнева структура культурного телемовлення створює основу

для стійкого гуманітарного розвитку та посилює роль телебачення як інструмента культурної політики в умовах воєнних і цифрових трансформацій.

Загалом результати порівняльного аналізу підтверджують, що культурно-мистецький сегмент, попри обмежену частку в загальному телеперегляді, виконує системоутворюючу гуманітарну функцію, однак його розвиток стримується комплексом хронічних проблем, зафіксованих як у наукових дослідженнях, так і в галузевій аналітиці. Зокрема, у фахових оглядах медіаринку наголошується на дефіциті спеціалізованих культурних медіа та майже повній відсутності стабільних телевізійних проєктів, присвячених аналізу мистецтва, культурної політики та сучасних творчих практик. Культурний контент здебільшого існує у форматі разових спецпроєктів або нішевих програм із нерегулярним виходом в ефір, що унеможливує формування сталої аудиторії та довгострокового культурного дискурсу. Показовим є й те, що навіть у період зростання суспільного інтересу до ідентичності та культурного спротиву війні, медіапроєкти про культуру часто розглядаються редакціями як другорядні або «ризикові» з погляду рейтингів і комерційної доцільності. Аналітики також звертають увагу на структурний розрив між культурною спільнотою та медіаіндустрією: відсутність професійних мистецтвознавчих редакцій, обмежене коло експертів у телевізійному просторі та слабку інтеграцію культурної тематики у праймові формати. Додатковим викликом є повільна цифрова трансформація культурного мовлення – зокрема недостатня присутність культурно-мистецьких каналів у FAST-сегменті, OTT-сервісах та алгоритмічних відеоплатформах, що звужує доступ молодшої аудиторії до національного культурного продукту. У сукупності ці проблеми призводять до маргіналізації культурного телемовлення, зменшення його видимості та зниження конкурентоспроможності в умовах фрагментованого медіаспоживання. Водночас саме війна актуалізувала потребу в системному використанні культури як інструмента суспільної згуртованості, інформаційної стійкості та символічного суверенітету, що вимагає переосмислення ролі культурно-мистецького телебачення в межах державної гуманітарної та медійної політики.

У сукупності зазначені проблеми – фрагментарність культурної політики, дефіцит фінансування й кадрів, повільна цифрова трансформація, маргіналізація культурної спадщини та відсутність системної інтеграції культури у сферу національної безпеки – призводять до маргіналізації культурно-мистецького телемовлення, зменшення

його видимості та зниження конкурентоспроможності в умовах фрагментованого медіаспоживання. Водночас повномасштабна війна радикально актуалізувала потребу в системному використанні культури як інструмента суспільної згуртованості, гуманітарної та інформаційної стійкості, а також символічного суверенітету. Це зумовлює необхідність переосмислення ролі культурно-мистецького телебачення не лише як нішевого сегмента медіаринку, а як стратегічного елемента державної гуманітарної, безпекової та медійної політики, що потребує конкретних, реалізованих і скоординованих інструментів підтримки – табл. 2.

Запропонована система заходів дозволяє перевести культурно-мистецьке телемовлення з декларативної площини у практичну, інтегрувавши його в логіку державної гуманітарної безпеки, сучасних медіаринків і цифрових екосистем. Такий підхід забезпечує не лише розширення присутності культури в телепросторі, а й формування стійкої інфраструктури культурного виробництва, здатної реагувати на виклики війни, медіафрагментації та глобальної конкуренції за увагу аудиторії.

Висновки.

1. Дослідження підтвердило, що культурно-мистецький контент відіграє важливу гуманітарну роль у сучасному медіапросторі України. Телевізійні культурні програми забезпечують репрезентацію національної культури, сприяють збереженню історичної пам'яті та формуванню колективної ідентичності суспільства. В умовах російсько-української війни культурне телемовлення набуває додаткового значення як інструмент підтримки гуманітарної стійкості, культурної дипломатії та символічного суверенітету держави.

2. Аналіз тенденцій медіаспоживання та структури телеперегляду засвідчив суттєві зміни у функціонуванні українського телепростору. Спостерігається зростання ролі інформаційного та тематичного контенту, розвиток FAST-платформ і мультиплатформних моделей дистрибуції, а також поступове зниження частки традиційного розважального сегмента. Культурно-мистецький контент представлений різними форматами – документальними та історичними циклами, культурно-аналітичними програмами, музичними шоу та таланти-проєктами. Суспільний мовник формує переважно просвітницький і документальний дискурс, тоді як комерційні телеканали інтегрують культурні елементи у масові розважальні формати.

3. Встановлено, що розвиток культурно-мистецького телемовлення стримується низкою системних проблем, зокрема фрагментарністю культурної політики, недостатнім фінансуванням

Таблиця 2

Стратегічні напрями та конкретні заходи розвитку культурно-мистецького телемовлення в Україні

Стратегічна проблема	Конкретні заходи (policy & media tools)	Рівень реалізації	Очікуваний ефект
Фрагментарність культурної політики та відсутність координації	Розробка окремої підстратегії культурного мовлення в межах державної культурної політики; координація Мінкульту, Суспільного та медіарегулятора	Державний	Інституційна узгодженість, сталість культурного мовлення
Відсутність інтеграції культури у національну безпеку	Визнання культурного телемовлення елементом гуманітарної безпеки; підтримка проєктів про війну, пам'ять, ідентичність	Державний / суспільний	Посилення символічного суверенітету, інформаційна стійкість
Недостатнє фінансування та залишковий принцип підтримки	Конкурсні гранти для культурних телепроєктів; стабільні бюджети для документалістики та історичних циклів	Державний / публічно-приватний	Зростання якості та регулярності культурного контенту
Дефіцит кадрів і відтік людського капіталу	Освітні програми для продюсерів, сценаристів і режисерів культурного контенту; резиденції та mentorship	Освітній / індустріальний	Формування професійного культурного медіасередовища
Низька видимість культури в телепросторі	Квоти на культурно-освітні програми у прайм-таймі; регулярні культурні слоти	Регуляторний	Підвищення доступності культурного продукту
Повільна цифрова трансформація	Мультиплатформні релізи (TV + YouTube + OTT + TikTok); адаптація форматів під коротке відео	Медіа-індустріальний	Розширення аудиторії, особливо молодіжної
Недопредставленість культури у FAST-сегменті	Запуск спеціалізованого FAST-каналу <i>Ukrainian Culture</i>	Технологічний	Інтеграція культури у нові дистрибуційні екосистеми
Маргіналізація культурної спадщини	Створення відкритого національного відеоархіву культурного контенту	Державний / цифровий	Довгострокове збереження культурної пам'яті
Обмежена міжнародна присутність	Coproduction з європейськими мовниками; міжнародна дистрибуція культурних форматів	Міжнародний	Посилення культурної дипломатії

Джерело: побудовано автором

культурних телепроєктів, дефіцитом професійних кадрів, обмеженою присутністю культурного контенту у прайм-таймі та повільною інтеграцією культурних форматів у цифрові дистрибуційні екосистеми. Подальший розвиток цього сегмента потребує впровадження системних інструментів підтримки, зокрема грантових програм для культурних телепроєктів, розвитку публічно-приватного партнерства, підготовки фахових продюсерів культурного контенту та активної мультиплат-

формної дистрибуції програм через OTT-сервіси, FAST-канали та соціальні медіа.

Подальші дослідження доцільно зосередити на аналізі алгоритмічних механізмів цифрових платформ, економіки виробництва культурного телепродукту та можливостей створення спеціалізованих FAST-каналів культури, що дозволить сформуванню ефективну стратегію розвитку культурно-мистецького мовлення України в умовах цифрової конвергенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко В. Текстпростір італійської драми XIX–XX ст.: пріоритетні домінанти. *Синопис: текст, контекст, медіа*. 2016. № 4 (16). URL: [https://doi.org/10.28925/2311-259X.2016\(4\)1489](https://doi.org/10.28925/2311-259X.2016(4)1489)
2. Гармель М. Еволюція розважального сегмента українських медіа. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 3. С. 94–97. URL: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-3-20>
3. Голіцин А. М., Фролова В. М. Тенденції медіаспоживання в Україні у воєнний час. *Маркетинг і цифрові технології*. 2023. Т. 7. № 1. С. 128–139. URL: <https://mdt-opu.com.ua/index.php/mdt/article/view/294>

4. Дуцик Д., Умланд А. Між свободою та цензурою: українські засоби масової інформації в часи повномасштабної війни. *Zvit SCEEUS*. 2025. № 9. URL: <https://sceeus.se/en/publications/between-freedom-and-censorship-ukraines-mass-media-in-times-of-full-scale-war>
5. Литвиненко А. Українські YouTube-канали на культурно-мистецьку тематику під час повномасштабного вторгнення росії до України. *Образ*. 2023. № 2 (42). С. 25–37. URL: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2023.2\(42\)-25-37](https://doi.org/10.21272/Obraz.2023.2(42)-25-37)
6. Литвиненко А. І. Особливості форматів телепрограм на культурно-мистецьку тематику на українському телебаченні: історичний поступ та перспективи. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2025. Т. 36 (75). № 2. Ч. 2. С. 233–240. URL: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.2.2/34>
7. Мітчук О., Крупський І. Медіакультура як ознака лібералізму сучасного інформаційного суспільства. *Синопсис: текст, контекст, медіа*. 2023. Т. 29. № 3. С. 220–225. URL: <https://doi.org/10.28925/2311-259X.2023.3.9>
8. Плецан Х. Універсальні закономірності виникнення, еволюції і функціонування культурної дипломатії в структурі механізму розвитку креативних індустрій України. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 70. Т. 2. С. 4–16. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/70-2-1>
9. Пухонська Т. Культурна амнезія: від суспільного до літературного дискурсу незалежності. *Синопсис: текст, контекст, медіа*. 2017. № 1 (17). С. 10–19. URL: [https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017\(1\)1036](https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017(1)1036)
10. Романюк Н. В. Маркетингова документація як інструмент управління інноваційними продуктами в креативних індустріях. *Підприємництво і торгівля*. 2024. № 42. С. 55–63. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-42-08>
11. Сендецький А. Українсько-польський культурний діалог театральних практик в українській спеціалізованій періодиці 2014–2023 років. *Українські культурологічні студії*. 2024. Т. 14. № 1. URL: [https://doi.org/10.17721/UCS.2024.1\(14\).12](https://doi.org/10.17721/UCS.2024.1(14).12)
12. Сохлаков М. Культурне виробництво в соціальних мережах: тематичне дослідження окупованого міста. *Українські культурні дослідження*. 2024. № 2 (15). С. 49–57. URL: [https://doi.org/10.17721/UCS.2024.2\(15\).10](https://doi.org/10.17721/UCS.2024.2(15).10)
13. Струтинська Т. Соціально-економічна проблематика регіональних телевізійних новин в умовах російсько-української війни (на прикладі телеканалу «3-Студія» м. Івано-Франківськ). *Communications and Communicative Technologies*. 2024. № 24. С. 50–58. URL: <https://doi.org/10.15421/292406>
14. BigDataUA. Огляд показників перегляду за серпень 2025 року. 2025. URL: <https://www.bigdataua.com/ua/blog/360-oglyad-pokaznikiv-pereglyadu-za-serpen-2025-roku>
15. BigDataUA. Огляд показників перегляду за квітень 2025 року. 2025. URL: <https://www.bigdataua.com/ua/blog/354-oglyad-pokaznikiv-pereglyadu-za-kviten-2025-roku>
16. Georgiievskaya V., Sydorenko N., Gerasymenko Ye., Dubetska O., Yevdokymenko I. Trends in media development in Ukraine: Social communication and legal aspects. *Social and Legal Studios*. 2023. Т. 6. № 3. С. 32–42. URL: <https://doi.org/10.32518/sals3.2023.32>
17. Gradus Research. Зміни у споживанні медіа в Україні у 2024 році. 2024. URL: <https://gradus.app/en/open-reports/changes-media-consumption-ukraine-2024>
18. Ivanytska B., Stoliarchuk N., Shostak V., Moskvych O., Aleksandrova M. Representation and diversity of Ukrainian culture in contemporary media: impact, challenges and prospects. *Multidisciplinary Science Journal*. 2024. Т. 6. Article 2024ss0225. URL: <https://doi.org/10.31893/multiscience.2024ss0225>

REFERENCES

1. Babenko, V. (2016). Tekstoprostrir italiiskoi dramy XIX–XX st.: priorytetni dominanty [Textual space of Italian drama of the 19th–20th centuries: priority dominants]. *Synopsys: tekst, kontekst, media*, 4(16). [https://doi.org/10.28925/2311-259X.2016\(4\)1489](https://doi.org/10.28925/2311-259X.2016(4)1489)
2. Dutsyk, D., & Umland, A. (2025). Mizh svobodoiu ta tsenzuroiu: ukrainski zasoby masovoi informatsii v chasy povnomasshtabnoi viiny [Between freedom and censorship: Ukrainian mass media during the full-scale war]. *SCEEUS Report No. 9*. <https://sceeus.se/en/publications/between-freedom-and-censorship-ukraines-mass-media-in-times-of-full-scale-war>
3. Harmel, M. (2025). Evoliutsiia rozvazhalnogo sehmenta ukrainskykh media [Evolution of the entertainment segment of Ukrainian media]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky ta prava*, 3, 94–97. <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-3-20>
4. Holitsyn, A. M., & Frolova, V. M. (2023). Tendentsii mediaspozhyvannia v Ukraini u voiennyi chas [Media consumption trends in Ukraine during wartime]. *Marketynh i tsyfrovi tekhnolohii*, 7(1), 128–139. <https://mdt-opu.com.ua/index.php/mdt/article/view/294>
5. Lytvynenko, A. (2023). Ukrainski YouTube-kanaly na kulturno-mystetsku tematykupid chas povnomasshtabnoho vtorhnennia rosii do Ukrainy [Ukrainian YouTube channels on cultural and artistic topics during Russia's full-scale invasion of Ukraine]. *Obraz*, 2(42), 25–37. [https://doi.org/10.21272/Obraz.2023.2\(42\)-25-37](https://doi.org/10.21272/Obraz.2023.2(42)-25-37)
6. Lytvynenko, A. I. (2025). Osoblyvosti formativ teleprohram na kulturno-mystetsku tematykuna ukrainskomu telebachenni: istorychnyi postup ta perspektyvy [Features of cultural and artistic TV program formats on Ukrainian television: historical development and prospects]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Zhurnalistyka*, 36(75), 2(2), 233–240. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.2.2/34>
7. Mitchuk, O., & Krupskyy, I. (2023). Mediakultura yak oznaka liberalizmu suchasnoho informatsiinoho suspilstva [Media culture as a feature of liberalism in modern information society]. *Synopsys: tekst, kontekst, media*, 29(3), 220–225. <https://doi.org/10.28925/2311-259X.2023.3.9>
8. Pletsan, Kh. (2023). Universalni zakonomirnosti vynyknennia, evoliutsii i funktsionuvannia kulturnoi dyplomatii v strukturi mekhanizmu rozvytku kreatyvnykh industrii Ukrainy [Universal patterns of emergence, evolution and functioning

of cultural diplomacy within the structure of creative industries development in Ukraine]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 70(2), 4–16. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/70-2-1>

9. Pukhonska, T. (2017). *Kulturna amnezia: vid suspilnoho do literaturnoho dyskursu nezalezhnosti* [Cultural amnesia: from social to literary discourse of independence]. *Synopsys: tekst, kontekst, media*, 1(17), 10–19. [https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017\(1\)1036](https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017(1)1036)

10. Romaniuk, N. V. (2024). *Marketynhova dokumentatsiia yak instrument upravlinnia innovatsiinymy produktamy v kreatyvnykh industriiakh* [Marketing documentation as a tool for managing innovative products in creative industries]. *Pidpriemnytstvo i torhivlia*, 42, 55–63. <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-42-08>

11. Sendetskyi, A. (2024). *Ukrainsko-polskyi kulturnyi dialoh teatralnykh praktyk v ukrainskii spetsializovani periodytsi 2014–2023 rokiv* [Ukrainian–Polish cultural dialogue of theatrical practices in Ukrainian specialized periodicals, 2014–2023]. *Ukrainski kulturolohichni studii*, 14(1). [https://doi.org/10.17721/UCS.2024.1\(14\).12](https://doi.org/10.17721/UCS.2024.1(14).12)

12. Soklakov, M. (2024). *Kulturne vyrobnytstvo v sotsialnykh merezhakh: tematychno doslidzhennia okupovanoho mista* [Cultural production in social networks: a thematic study of an occupied city]. *Ukrainski kulturni doslidzhennia*, 2(15), 49–57. [https://doi.org/10.17721/UCS.2024.2\(15\).10](https://doi.org/10.17721/UCS.2024.2(15).10)

13. Strutynska, T. (2024). *Sotsialno-ekonomichna problematyka rehionalnykh televiziinykh novyn v umovakhrosiisko-ukrainskoi viiny* [Socio-economic issues of regional television news under the Russian–Ukrainian war]. *Communications and Communicative Technologies*, 24, 50–58. <https://doi.org/10.15421/292406>

14. BigDataUA. (2025a). *Ohliad pokaznykiv perehliadu za serpen 2025 roku* [Overview of viewing indicators for August 2025]. <https://www.bigdataua.com/ua/blog/360-oglyad-pokaznykiv-pereglyadu-za-serpen-2025-roku>

15. BigDataUA. (2025b). *Ohliad pokaznykiv perehliadu za kviten 2025 roku* [Overview of viewing indicators for April 2025]. <https://www.bigdataua.com/ua/blog/354-oglyad-pokaznykiv-pereglyadu-za-kviten-2025-roku>

16. Georgiievskia, V., Sydorenko, N., Gerasymenko, Ye., Dubetska, O., & Yevdokymenko, I. (2023). *Trends in media development in Ukraine: Social communication and legal aspects*. *Social and Legal Studios*, 6(3), 32–42. <https://doi.org/10.32518/sals3.2023.32>

17. Gradus Research. (2024). *Zminy u spozhyvanni media v Ukraini u 2024 rotsi* [Changes in media consumption in Ukraine in 2024]. <https://gradus.app/en/open-reports/changes-media-consumption-ukraine-2024>

18. Ivanytska, B., Stoliarchuk, N., Shostak, V., Moskvych, O., & Aleksandrova, M. (2024). *Representation and diversity of Ukrainian culture in contemporary media: impact, challenges and prospects*. *Multidisciplinary Science Journal*, 6, Article 2024ss0225. <https://doi.org/10.31893/multiscience.2024ss0225>

Дата першого надходження статті до видання: 08.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

